

19.9.2022

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto

§ 640

Lausunto oikeusministeriölle luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi suomalaisesta demokriapolitiikasta 2020-luvulla

HEL 2022-008675 T 03 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa seuraavan lausunnon oikeusministeriölle valtioneuvoston luonnoksesta periaatepäätökseksi suomalaisesta demokriapolitiikasta 2020-luvulla. Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti. Lausunnon sisältö on laadittu ja otsikoitu lausuntopalvelussa yksilöityjen kysymysten mukaisesti:

Yleiset kommentit demokriapolitiikan tilasta, suunnasta ja seurannasta.

Periaatepäätöksen keskeiset linjaukset ovat relevantteja ja hyvin perusteltuja ja niihin sisältyvät toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia. Ne ovat myös monella tavalla samansuuntaisia opetus- ja kulttuuriministeriön vireillä olevan kulttuuristrategian linjausten kanssa. Erillisen toimenpideohjelman laatiminen, johon viitataan luvun kolme johdannossa, on tarpeen, jotta ehdotukset muuttuisivat konkreettisiksi toimenpiteiksi ja että toisaalta huomioidaan muut samansuuntaiset kansalliset toimenpideohjelmat ja strategiat.

Jos toimenpidesuunnitelmassa asetetaan toimijoille uusia velvoitteita, niiden edellyttämät voimavarat tulee huomioida toimijoiden rahoituksessa.

Demokratialla on tärkeä rooli turvallisuuden ja yhteiskunnallisen luottamuksen ylläpitäjänä. On tärkeää, että yhteiskuntajärjestelmä on vakaata ja se ylläpitää yhteiskuntarauhaa. On kannatettavaa, että periaate-linjauksissa ja toimenpiteissä katsotaan riittävän pitkälle tulevaan ja sitoudutaan pitkäjänteiseen vaalikaudet ylittävään kehittämistyöhön.

Demokratiataidot sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat keskeisiä periaatteita toimivassa demokratiassa. Merkittävä demokratiakehitystä uhkaava trendi on valtioneuvoston tulevaisuusselonteossakin esille nostettu

19.9.2022

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

eriarvoistumiskehitys, joka osaltaan rapauttaa osallistumista ja luo jakolinjoja yhteiskunnan sisälle. Tämä voi estää osallistumista yhteiskunnan toimintaan.

1. Vaalijärjestelmä on toimiva, turvallinen ja luotettava. Jokaisella on yhdenvertaiset mahdollisuudet ja riittävät valmiudet käyttää osallistumisoikeuksiaan.

Vaalijärjestelmän uudistusmahdollisuuksia selvitettäessä tulee varmistaa, että järjestelmän toimivuus, turvallisuus ja luotettavuus säilyy. Vaalien turvallisuutta tulee vahvistaa ja varautua ennakoivasti vaaleihin liittyviin hybridiuhkiin. Vaalihäirintään tulee varautua ja luoda valtakunnan tasolla keinot puuttua häirintään.

Äänestysaktiivisuuden eriytymisen ehkäisyyn tulee panostaa ja varata resursseja viestintään aiempaa enemmän sekä kehittää keinoja erityisesti nuorten äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi.

Sähköisen äänioikeusrekisterin käyttöönotolla vaalipäivänä ei ole suoranaista vaikutusta äänestysmahdollisuuksien lisääntymiseen, sillä nykyisessä vaalipäivän äänestystavassa sähköisen äänioikeusrekisterin käyttö vaikuttaa käytännössä ainoastaan vaaliviranomaisten työskentelyyn. Äänestysmahdollisuudet lisääntyisivät, mikäli mahdollistetaan se, että vaalipäivänä äänestäjä voisi valita haluamansa äänestyspaikan eikä äänestysmahdollisuus olisi sidottu kunkin omaan äänestysalueeseen. Tämä johtaisi käytännössä siihen, että vaalitulosta ei pystyittäisi laskemaan äänestysalueittain.

Kansalaisten osallistumismahdollisuuksia tulee edistää ehdokasasettelua selkiyttämällä. Tämä koskee erityisesti kuntavaaleja, joissa on ehdokasasettelijoina paljon pieniä ryhmiä ja yksittäisiä ehdokkaita.

On tärkeää varmistaa, että aikuisten lisäksi myös jokainen lapsi ja nuori kokee arjessaan osallisuutta. Toteutuessaan tämä heijastuu myöhemmin aikuisuudessa äänestysaktiivisuuteen ja haluun vaikuttaa yhteisiin asioihin. Syitä nuorten äänestyskäyttäytymisen ja matalan äänestysaktiivisuuden taustalla tulisi tutkia etenkin kunta- ja aluetasolla.

2. Suomessa on käytössä monipuoliset osallistumismahdollisuudet ja yhä useampi käyttää poliittisia- ja kansalaisoikeuksiaan.

Periaateluonnoksessa tunnistetut toimenpiteet osallistumisen järjestelmien ja menetelmien kehittämiseksi ovat kannatettavia. Osallisuustoitimien arviointia ja mittareita tulee kehittää yhteistyössä kuntien kanssa.

Demokratiainnovaatioissa ja niihin liittyvissä ohjelmissa ja kokeiluissa, tulee kiinnittää huomiota myös nuoriin. Panostamalla arjen osallisuus-

19.9.2022

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

den edistämiseen vahvistetaan uskoa omiin kykyihin vaikuttaa. Paikallis- ja kaupunkitasolla lasten ja nuorten osallisuutta ja vaikuttamista koskevan toiminnan edistäminen vaatii eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja yhteisten periaatteiden jakamista. Nuorille tulisi rakentaa helpompi polku täysi-ikäisten vaikuttamisjärjestelmiin.

Nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia on tärkeää kehittää siellä missä nuoret ovat. Koulujen, oppilaitosten ja nuorisotyön yhteistyössä on opittu, että nuorten kohtaaminen ja nähdäksi tuleminen on edellytys osallisuudelle ja vaikuttamiselle. Nuori, joka ei koe tulevaisuutta kohdatuksi ja tuetuksi ei todennäköisesti myöskään koe osallistumisen ja vaikuttamisen järjestelmiä omakseen. Kansalaistoiminnan ja erityisesti nuorten omaehtoisen toiminnan avaaminen on tärkeää ja se tulisi sisällyttää koulujen opetussisältöihin.

3. Demokratia-, ihmisoikeus- ja mediakasvatus sekä jatkuva oppiminen tukevat osallistumisoikeuksien toteutumista.

Kouluttautumismahdollisuus on avainroolissa eriarvoistumisen ehkäisemiseksi. Osallistumisen eriytyminen on osa laajempaa eriarvoistumiskehitystä, johon vaaditaan ratkaisuksi toimenpiteitä yhdenvertaisuuteen liittyen. Mitä varhaisemmassa vaiheessa eriytymiskehitykseen puututaan, sitä tehokkaamman vaikutuksen toimenpiteet saavat aikaan. Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatukseen liittyvän osaamisen vahvistaminen on tärkeää.

Nuorten koulutuspolkujen eriytymiseen puuttuminen varhaisessa vaiheessa edellyttää, että osallisuuden ymmärrys ammattilaisten keskuudessa on riittävää. Osaamisen kehittämistä ja ylläpitämistä on tärkeää tukea perus- ja täydennyskoulutuksin ja niihin tulee varata riittävästi resursseja.

Nuorisotyötä ei mainita demokratia-, ihmisoikeus- ja mediakasvatuksen areenana lainkaan. Demokratiakasvatuksessa koulut, oppilaitokset ja nuorisotyö tekevät tiivistä yhteistyötä. Nuorten osallisuuden kokemuksesta saatavaa tietoa tulee hyödyntää nuorten demokratiakasvatuksen pohjana. Demokratiakasvatuksessa myös yhteistyö kotien kanssa on tärkeää.

Medialukutaidon vahvistaminen on tärkeä tavoite kotoutumiskoulutuksessa, mutta koulutuksen pääpainon on jatkossakin oltava kielen oppimisessa ja yhteiskuntataitojen perusteissa, sillä ilman riittävää kielitaitoa integroituminen yhteiskunnan jäseneksi ei ole mahdollista.

Demokratiaohjelman toimenpiteisiin on kirjattu kirjastojen ja museoiden roolin vahvistaminen yhteiskunnallisen osallistumisen ja medialukutai-

19.9.2022

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

don vahvistajana. Toimenpiteeseen tulisi lisätä myös elinikäisen oppimisen näkökulma sekä kirjastojen ja museoiden kytkeytyminen osaksi laajempia toimijaverkostoja. Ehdotus toimenpiteen uudeksi muotoiluksi: "Vahvistetaan yleisten kirjastojen ja museoiden roolia yhteiskunnallisen osallistumisen, elinikäisen oppimisen ja medialukutaidon edistämisen verkostoissa".

Rahoitus mediakasvatuksen alalla toimiville kolmannen sektorin toimijoille on turvattava, sillä kunnat hyödyntävät näitä asiantuntijatahoja muun muassa koulutusyhteistyössä. Myös kansallinen Uudet lukutaidot -kehittämishjelma tekee tärkeää työtä medialukutaidon oppimispolkujen kehittämiseen, ja niiden valmistuttua, jalkauttaminen on varmistettava kuntiin riittävällä rahoituksella. Myös kirjastoille on jatkossakin turvattava riittävät resurssit medialukutaidon vahvistamiseen.

4. Avoin, läpinäkyvä ja vuorovaikutteinen hallinto vahvistaa luottamusta. Päätöksenteko on tietoperusteista.

Periaatepäätöksessä on perusteltu monipuolisesti ja tietolähteitä hyödyntäen yhteiskunnallisesta ja globaalista toimintaympäristöstä johtuvaa tarvetta edelleen vahvistaa Suomessakin avointa, läpinäkyvää ja vuorovaikutteista hallintoa ja sitä tukevaa viestintää. Saavutettava ja vuorovaikutteinen julkishallinnon viestintä on toimivan demokratian perusedellytys. Sillä vahvistetaan rakentavaa keskustelukuluttuuria, aktiivista ja elinvoimaista kansalaisyhteiskuntaa sekä kansalaisten ja kuntalaisten luottamusta hallintoa kohtaan.

Periaatepäätöksessä ehdotetaan toimenpiteeksi avoimen hallinnon strategian mukaisesti kehittää julkishallinnon kykyä viestiä selkeästi, saavutettavasti ja oikea-aikaisesti. Koska oikea-aikaisuus viestintäperiaatteena on yksinään abstrakti käsite, sitä tulisi täsmentää muotoon "valmistelun, osallistamisen ja päätöksenteon kannalta oikea-aikaisesti".

Muut yllä mainitut periaatteet ovat keskeisiä, mutta eivät riitä ratkaisemaan kaikkia julkishallinnon viestinnän kriittisimpiä demokratiahaasteita. Koska demokratiavajetta syntyy kaikilla julkishallinnon tasoilla siitä, että osallistumuodot ja viestintä tavoittavat parhaiten yhteiskuntaan integroituneet korkeasti koulutetut, keskiluokkaiset ja hyvätuloiset kansalaiset, tulisi toimenpiteisiin tai niiden periaatteisiin lisätä seuraavat maininnat:

- Demokratia perustuu avoimeen ja oikea-aikaiseen viestintään, mutta niiden rinnalle on noussut arvopohjaltaan moniarvoisen viestinnän vaatimus.

19.9.2022

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

- Vaatimus viestiä nykyistä inklusiivisemmin, eli monimuotoisuus, yhdenvertaisuus ja saavutettavuus huomioiden, lisääntyä. Inklusiivisuus sisältää monikulttuurisen viestinnän, jossa huomioidaan kielelliset, kulttuuriset ja sukupuoliset vähemmistöt.

- Viestinnän tukeminen osallistamiseen aktivoivalla ja yhä kohdennetulla viestinnällä etenkin digikanavissa muun muassa nuorten tavoittamiseksi.

- Viestinnän digitalisoitumisen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen esimerkiksi avoimessa ja osallistavassa vuorovaikutuksessa. Kuten periaatepäätösluonnoksessa todetaan, näitä tarvitaan formaalien menettelyjen rinnalle.

Esitetyt toimenpide-ehdotukset julkisuuslain uudistusten loppuunsaattamisesta sekä avoimuusrekisterin toteuttaminen, seuranta ja kehittämistarpeiden arviointi ovat kannatettavia.

Julkisuuslain uudistushankkeessa on tavoitteena muun muassa parantaa lain ymmärrettävyyttä, käytännön soveltamisessa ilmenneitä ongelmakohtia sekä ottaa huomioon digitalisaation kaltaisen toimintaympäristön muutokset. Toteutuessaan kaikki tämä parantaa myös kuntaviestinnän toimintaedellytyksiä ja vahvistaa luottamusta julkishallintoon kaikilla tasoilla.

On perusteltua, että avoimuusrekisterin, ja siihen liittyvän lainsäädännön mahdollisesta laajentamista kuntatasolle päätetään vasta ensivaiheen toteutuksen jälkeen. Valmistelun tulee tapahtua yhdessä paikallis-toimijoiden, kuten kuntatasolla suurimman toimijan, Helsingin kaupungin kanssa.

Lainsäädäntöprosessin avoimuuden ja osallisuuden osalta periaatepäätöksen luonnos pyrkii ratkomaan osallistamisen esteitä ja avaamaan vaikuttamismahdollisuudet jo varhaisessa vaiheessa. Myös menetelmiä ja muotoja uudistetaan.

Linjauksen neljä osalta toimenpiteeksi tulisi lisätä ”kehittää valtion ja sen hallintoalojen sekä kaupunkien ja kuntasektorin välistä yhteistyötä niin osallisuuden edistämiseksi kuin viestinnän, menetelmien ja osallistamiseen aktivoinnin osalta”. Toimenpiteinä tämä tarkoittaa vahvempaa sidosryhmädialogia, mahdollisia yhteistyöhankkeita sekä toimenpiteiden kuntatasoisia vaikuttavuusarvioiteja. Tärkeää on hyvien käytäntöjen jakaminen ja niiden laajentaminen.

Toimenpiteissä esitetty virkamiesten osaamisen kehittäminen on periaatepäätöksessä abstraktilla tasolla. Virkamiesten osaamisen kehittä-

19.9.2022

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

misen osalta moniarvoiseen, inklusiiviseen ja monikulttuuriseen viestintään sekä monikanavaiseen viestintään liittyvän osaamisen kehittäminen on keskeistä. Yhä tärkeämmäksi tulee myös virkamiesten kyky toimia haastavissa viestintätilanteissa ja digitalisoituvassa viestintäympäristössä. Demokratian perusedellytys on turvallinen ja rakentava keskustelukulttuuri, jonka vahvistamiseksi tarvitsemme edelleen kansallisia toimenpiteitä ja julkishallinnon viestinnän ammattilaisten osaamisen kehittämistä.

Toimenpiteitä on lausuntopyynnön taustatietojen perusteella tarkoitus konkretisoida seuraavalla hallituskaudella erillisellä toimenpideohjelmalla. Tämä on ensiarvoisen tärkeää myös linjauksen neljä toimenpiteiden osalta, sillä osaan niistä (kuten päätöksenteon tietoperustaisuus) ei tässä luonnoksessa esitetä toimenpiteitä.

5. Yhteiskunnallinen keskustelukulttuuri on rakentava, moniarvoinen ja syrjimätön sekä mahdollistaa eri väestöryhmien osallistumisen.

Periaatepäätöksen linjauksessa viisi puhutaan moniarvoisesta yhteiskunnallisesta keskustelukulttuurista. Pyrkimys moniarvoisuuteen on kannatettava, kun se ymmärretään eri näkökulmien, ajattelutapojen ja mielipiteiden moninaisuutena eli yhteiskunnan moniäänisyytenä. Yhteiskunnallisen arvopohjan on kuitenkin oltava ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteisiin nojaava. Tämä olisi hyvä tuoda selvästi esille monitulkintaisuuden välttämiseksi, jos linjauksessa puhutaan moniarvoisuudesta.

Merkittävä puute linjauksessa on sukupuolinäkökulman sivuuttaminen. Linjausta taustoittavassa nykytilan ja haasteiden kuvauksessa viitataan useaan otteeseen Viha vallassa -tutkimukseen, mutta siinä ei mainita tutkimusaineistosta julkaistua artikkelia, jossa käsitellään vihapuheilmiön sukupuolittuneisuutta.

Olisi myös paikallaan pohtia, tulisiko linjauksen koskea pelkän keskustelukulttuurin sijaan laajemminkin yhteiskunnallista toimintaympäristöä tai toimintakulttuuria.

Linjauksen yhtenä toimenpiteenä on hyvien väestösuhteiden edistäminen dialogin keinoin. Taustoituksessa olisi hyvä tuoda esille, mitä hyvillä väestösuhteilla tässä yhteydessä tarkoitetaan. Hyvien väestösuhteiden määrittely vaikuttaa osaltaan toimenpiteen käytännön sisältöön.

Linjauksen toimenpide-ehdotuksena on myös oikeiden osallistumisinstrumenttien valinta osallistumisen eriytymisen vähentämiseksi. Kyse ei ole pelkästään oikeiden osallistumisinstrumenttien valitsemisesta, vaan tarpeesta vahvistaa yhteiskunnallisessa keskustelussa ja toiminnassa

19.9.2022

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

aliedustettujen väestöryhmien osallistumismahdollisuuksia aktiivisilla ja monipuolisilla tukitoimilla. Pelkät tukitoimet eivät kuitenkaan välttämättä riitä, jos osallistumismotivaatio on alhainen. Syrjinnän ja yleisemmin ulkopuolisuuden kokemukset voivat koskea monia eri väestöryhmiä ja linkittyä moniin eri elämänalueisiin eivätkä ne rajoitu pelkästään polari-soituneeseen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tältäkin osin demokraattisen osallistumisen tosiasiallisten edellytysten yhdenvertaisuus on pelkästään yhteiskunnallista keskustelukulttuuria laajempi kysymys.

Linjausten toimenpiteitä on lausuntopyynnön taustatietojen perusteella tarkoitus konkretisoida seuraavalla hallituskaudella erillisessä toimenpideohjelmassa, mikä on ensiarvoisen tärkeää. Osa linjauksen viisi toimenpiteistä on nykyisellään niin epäkonkreettisella tasolla, että niitä on vaikea mieltää toimenpiteiksi. Esimerkiksi toimenpide-ehdotus monipuoluedialogin ja yhteistyön tunnistaminen keskeiseksi elementiksi rakentavassa yhteiskunnallisessa keskustelukulttuurissa ei ole riittävän konkreettinen. Toimenpide-sanan tilalle tulisi periaatepäätöksessä mahdollisesti mieltää paremmin kuvaavaa ilmaisua.

Vihapuheen ehkäisemisen ja tietoisuuden lisäämisen tarve on tunnistettu monialaisesti. Vihapuheen yksiselitteinen määrittäminen on haastavaa. Vihapuheen lisäksi on huomioitava rakenteellisia epäkohtia, jotka vahvistavat vastakkainasetteluja esimerkiksi eri ryhmien välillä. Viranomaisten kyky puuttua vihapuheeseen ja tunnistaa erilaiset epäkohdat ovat tärkeä kehittämiskohde. Lisäksi hyvänä kehityksenä nähdään myös normitietoisemman toiminnan lisääminen.

6. Aktiivinen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta on keskeinen osa toimivaa demokratiaa.

Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten tukemiseen ja osallistumiseen liittyvät linjaukset ovat hyvin perusteltuja ja niihin sisältyvät toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia. Ne ovat hyvin linjassa Helsingin kaupungin tavoitteiden kanssa kaupungin kehittämisessä ja osallisuuden lisäämisessä.

Kansalaistoiminnan rahoitus- ja varainhankintatietoisuuden ja osaamisen tukeminen sekä varainhankintainnovaatioiden kehittäminen on kannatettavaa, samoin toimenpide kumppanuuteen perustuvan sektorien välisen yhteistyön edistämisestä. Näin toimimalla varmistetaan tärkeät ja monimuotoiset kansalaistoiminnan kumppanuudet.

Kulttuurilaitosten ja kirjastojen roolin ja toiminnan vahvistaminen kotoutumisessa ja sosiaalisessa yhteenkuuluvuudessa on kannatettava toimenpide. Kirjastoilla ja museoilla on hyvät valmiudet edistää sukupuolten tasa-arvoa ja vähentää eriarvoistumista. Ne tarjoavat kansalaisille

19.9.2022

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

joko kokonaan tai osittain ilmaisia tiloja, joissa voidaan turvallisesti käsitellä vaikeita kysymyksiä oikean asiantuntijatiedon pohjalta.

Kirjastoja koskevia toimenpiteitä tulisi lisätä myös kokonaisuuksiin viisi ja kuusi eli rakentavan, moniarvoisen ja syrjimättömän keskustelukulttuurin parantamiseen sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten tukemiseen. Tämä olisi tarkoituksenmukaista, koska kyseiset tehtävät on kirjattu kirjastolakiin ja koska kirjastot tavoittavat kansalaisia ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita laajalti yli kieli- ja kulttuurirajojen. Lisäksi kirjastoissa on tehty jo pitkään työtä kaikille turvallisemman tilan periaatteiden luomiseksi ja muualta Suomeen muuttavien väestöryhmien kotouttamisen edistämiseksi. Demokratiaohjelman toimenpiteillä voidaan tukea näiden tehtävien vaikuttavuutta.

On tärkeää luoda osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia vapaaehtois- ja harrastustoiminnassa, jotta nuoret ja ylipäätään kaikenikäiset löytäisivät itselleen sopivia vaikuttamisen paikkoja.

7. Suomi tukee demokratiakehitystä kansainvälisesti.

Kaikki ehdotetut toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia.

Helsingissä ja muissa suomalaisissa kaupungeissa on hyviä käytänteitä lähidemokratian edistämiseen hyödynnettäväksi kansainvälisessä yhteistyössä.

Käsittely

Vastaehdotus:

Jussi Halla-aho: Poistetaan kappaleen (31) kolmannesta virkkeesta sanat "ihmisoikeuksiin ja", jolloin virke kuuluu seuraavasti: "Yhteiskunnallisen arvopohjan on kuitenkin oltava oikeusvaltioperiaatteisiin nojautuva."

Nykyisessä keskustelussa "ihmisoikeuksien" piiriin katsotaan usein kuuluvaksi sellaisiakin sosiaalisia ja taloudellisia oikeuksia, joita voidaan perustellusti pitää myös etuoikeuksina ja poliittisiin päätöksiin perustuvina oikeuksina. Esityksen kirjausta "ihmisoikeuksiin nojautuva yhteiskunnallisesta arvopohjasta" voidaan siksi käyttää tukahduttamaan tarpeellista ja oikeutettua yhteiskunnallista keskustelua esimerkiksi maahanmuuttopolitiikan tavoitteista ja kotouttamispolitiikan keinoista ja rajoittamaan sananvapautta ja demokraattisia oikeuksia, jotka ovat ihmisoikeuksien ytimessä.

Jussi Halla-ahon vastaehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

19.9.2022

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

Jussi Halla-aho jätti eriävän mielipiteen, joka oli perusteluiltaan saman sisältöinen kuin vastaehdotus.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Veli-Matti Hurtig, vuorovaikutussuunnittelija, puhelin: 310 32627
veli-matti.hurtig(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausunolle lähetetty periaatepäätös suomalaisesta demokratiapolitiikasta 2020-luvulla
- 2 Lausuntopyyntö 29.6.2022, saate

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Oikeusministeriö

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tarkastamaton pöytäkirjanote on lähetetty asianosaiselle 20.09.2022.

Kaupunginhallitus